

Fetih Suresinin Nüzul Zamanı ve Nüzul Ortamı

Fetih Suresi Hicretin 6. yılı Zilka'de ayında Hudeybiyye anlaşmasını yaptıktan sonra Medine dönüşü yolda inmiştir. Hicretten sonra altı yıldır Mekke yolu Müslümanlara kapalı durmaktadır. Bedir, Uhud ve Hendek savaşlarından sonra, müşriklerle savaş hali devam etmektedir.

Peygamberimiz rüyasında, ashabi ile birlikte kendisinin umre yaptığını görmüş, onun bu rüyası ve kararı üzere Umre yapmak üzere 1500 kadar silahsız Müslüman Medine'den Mekke'ye yola çıkmış ancak ibadetten başka amaçları olmayan müslümanların Mekke'ye girişi, müşriklerce engellenmiştir.

Arabuluculuk için elçi olarak Mekke'ye gönderilen Hz. Osman'ın öldürüldüğü haberi gelmiş, bunun üzerine Hudeybiyye'de, Hz. Peygambere, müşriklerle sonuna kadar savaşmak üzere biat edilmiştir.

Müşriklerle yapılan zorlu görüşmeler sonucu Hudeybiyye Barış Anlaşması yapılmıştır. Anlaşmanın bazı maddeleri Hz. Ömer ve Hz. Ali başta olmak üzere Müslümanların içine sinmemiştir. Anlaşmanın akabinde Müslümanların gönlünü yatıştırmak, onlara moral vermek ve onları geleceğe hazırlamak üzere Fetih suresi inmiştir.

Peygamberimiz için, üzerine güneş doğan her şeyden daha sevimli gelen bir suredir Fetih Suresi.[Buharî, Tefsir 355.]

Hudeybiye Barış Anlaşması, görünüşte bazı hoş olmayan maddeler içermiş olsa da kısa zamanda çok güzel meyveler vermiş, şer gibi görünende hayırlar olduğu anlaşılmıştır.

Barış atmosferi, dinin tebliğinde, doğru anlaşılmasında ve yayılmasında son derece etkili bir unsundur. Anlaşmanın meyveleri iki yıl sonra Mekke'nin kansasız fethi ile açıkça görülmüştür. Hudeybiyye'ye 1500 kişiyle gelen Müslümanlar, iki yıl sonra 10 bin kişilik fetih ordusu ile Mekke'ye girmişlerdir.

Mekke, Hicretin 8. yılında Ramazan ayının onuncu gününde fethedilmiş ve peygamberimiz Cuma günü güneş tepelere yükselmişken devesinin üzerinde Fetih suresini okuyarak Mekke'ye girmiştir.[Asım Köksal, İslam Tarihi, XV, 155, 250-255.)

Fetihlerle süslenmiş şu ayda Fetih suresini bir kez daha okumalı, ayetleri üzerinde derin

düşünerek fetih ruhunu kuşanmalıyız. Fetih suresi şu ayetle başlar:

Doğrusu Biz sana apaçık bir fetih verdik.

Bu cümlede şu hususlar dikkatimizi çekmektedir:

Biz verdik, sana verdik, apaçık bir fetih verdik. Verilen fethin büyüklüğünü, verenin azametini ve bu fethin müminler ve melekler gibi bir takım araçlarla verildiğini gösteriyor. Biz verdik mi böyle veririz, deniyor.

Sana verdik, senin için verdik, seni hayrına ve sana yaraşır bir fetih verdik. Senin şahsında, senin yolunda gidenlere de verdik ve vermeye devam edeceğiz

Verdik, vereceğiz; açtık açacağız. Dünyada ve Ahirette vermeler devam edecek, senin ve ümmetin için yeryüzünün kapıları ve nihayet cennetin kapıları açılacaktır. Ayet tüm zamanları kuşatan evrensel bir mesaj içermektedir.

Apaçık bir fetih. İslam, Din-i Mübin'dir. Yani apaçık bir dindir. Onun kitabı Kur'ân da Kitab-ı Mübin'dir, ayetleri apaçıktır. Onun peygamberi Rasül-i Mübin'dir. Söz ve mesajı apaçık bir elçidir. Onun sözlerinde şifre, rumuz, kuş dili ve anlaşılmazlıklar yoktur. İşte burada da ümmete bahşedilen Feth-i Mübin'den haber verilmektedir. Apaçık, aşikar, herkese, her zaman açıkça hitap eden bir fetihtir bu.

Büyük fetih: İslam devletinin müşriklerce resmen tanınması, Müslümanların siyasî gücünün tescil edilmesi, anlaşma ortamında gönüllerin İslam'a açılması, kitlelerin Müslüman olması ve ardından gelecek olan diğer fetihler...

Büyük fetih müjdesinden sonra müjdeler devam ediyor, hem peygamberimize hem de onula beraber olanlara...

Surenin bu ilk ayetinde kastedilen feth-i mübin, müşriklerle yapılan barış anlaşmasıdır. Zira bu barış anlaşması, Mekke, Hayber başta olmak üzere pek çok merkezin fethine sebep olmuştur. Bu da İslam'ın barışa ne kadar önem verdiğini açıkça ortaya koymaktadır. Zira barış ortamı, gönüllerin fethi için son derece önemli ve gereklidir.

Surenin üç ayetinde fetih kelimesi geçmekte olup bunlardan 1. ayette Feth-i mübin ile Hudeybiyye barış anlaşması, 18. ayette geçen feth-i garîb/ yakın fetih ile Hayber fethi; 27. ayetteki feth-i garib/yakın fetih ile Hayber yahut Mekke fethi kastedilmiştir. Bu fetihlerden sonra da fetihler kesintisiz devam etmiş, Kur'ân mesajı dünyanın dört bir yanına ulaşmıştır.

FETİH SURESİNDEN FÂTİHLERE MESAJLAR

1. Barış anlamına gelen İslam, barış öncelikli bir dindir. O, önce bireyin kendi içinde ve toplumu içerisinde barışı tesis eder; daha sonra da dünya barışını tesis etmeyi hedefler. (1. ayet)

2. Savaşın kaçınılmaz olduğu zamanlarda din savaşa izin verir. Hz. Peygamber rahmet ve savaş peygamberidir. İslam'ın izin verdiği savaşlar, daha çok savunma amaçlıdır.

3. İslam'ın kazanımları hem bu dünyada hem de öteki dünyadadır. Yeter ki bu kazanımlara layık olunsun. (5. ayet)

4. Kur'ân, müstahak olanlar için müjde ve tehdit ayetleriyle doludur. O, her dönem muhataplarına müjdeler sunmaya ve tehditlerde bulunmaya devam etmektedir. Onun müjdeleri, müminlere moral takviyesi yapmakta ve onların geleceğe ümitle bakmalarını sağlamaktadır. (6. ayet)

5. Erişilmez gücün sahibi olan, göklerin ve yerin yönetimini elinde tutan, hayata müdâhil olan Yüce Allah, kendisine inanıp bağlanan kullarını dünya ve ahirette asla yalnız ve yardımsız bırakmayacaktır. Önemli olan, O'nun yardımını hak etmektir. (7. ayet)

6. Müslüman hayra karşı doyumsuz olan kişidir. O, sürekli imanına iman katmak, amellerini bereketlendirmek için çalışan, her an bir hayırlı işte olan, iki günü birbirine denk olmayan, bugünü dününden daha ileride olan kimsedir. (4. ayet)

7. Allah katında insan olma ve İslam'ın emirlerine muhatap olma bakımından kadın erkek eşittir. Cinslerin fizikî donanımlarına göre ve imtihanın gereği olarak farklı yükümlülükleri olabilir. Ancak, cinsler hayırlı işlerde birbirlerine destek olmakla mükâfat ve sevapta ortak olurlar. (5-6. ayet)

8. Nifak, şirkten daha tehlikeli bir hastalıktır. Bu yüzden münafıklar, cehennemin en alt katmanlarında azap göreceklerdir. (6. ayet)

9. Kur'ân'da tekrar gibi gözükten ifadeler, buldukları yerlerde yeni anlamlar için vardır. Önemli olan bağlam içerisinde bu anlamları keşfetmektir. Kısaca tekrar takrîr, te'kîd ve yeni anlamları anlatmak içindir.

10. Peygambere iman Allah'a iman, ona itaat Allah'a itaat, ona biat Allah'a biat demektir. Zira peygamber Allah ile iletişim kuran ve kendi hevasından bir şey söyleyip konuşmayan seçkin kimsedir. (10. ayet)

11. Müslüman Allah'a bağlı olarak yaşamaya söz vermiş, bu konuda O'nunla anlaşma yapmış kimsedir. Hayatın değişik alanlarında bu anlaşma tekrarlanır durur. Önemli olan ise Yüce Allah'a karşı söz verdiği bilincinde o ahde vefa göstermektir. (10. ayet)

12. Kur'ân'a göre gericilik, Allah'ın emirlerini yerine getirmede, hayırlı işlerde geride kalmaktır. (11. ayet)

13. Dinin dünya kazanımlarından olan zafer, fetih ve ganimeti hak edebilmek, Allah yolunda tüm her şeyi ile seferber olmayı göze almakla mümkündür. (16. ayet)

14. İslam, kolaylık dinidir. O, yaşayanlara yaşandıkça kolay gelir. Allah, asla kullarına zorluk dilemez, hep kolaylık diler. (17. ayet)

15. Allah'ın değişmeyen yasasının gereği olarak Müslümanlar O'na yaraşır kul oldukları sürece izzet, devlet ve şerefe nail olacaklardır. Bu makamları elde etmek kul olarak bize düşeni yerine getirmekle kendi çabalarımızın ve İlahî yardımların sonucunda gerçekleşecektir. (18. ayet)

16. Allah katında, müminin canı, malı ve tüm her şeyi değerlidir.

17. Yüce Allah, dünya ve ahiret rütbelerini hak edenlere takar. O hak edenlere dünyada zillet ve ahirette azap etmesini de bilir. (23. ayet)

18. İnsan hayatında önemli bir yeri olan rüya, mahiyeti tam olarak kavranılmasa da doğru yorumlandığında bize yol gösterebilen ve bizi hayata hazırlayan bir olgudur. (27. ayet)

19. Yüce Allah, dininin bütün diğer dinlerden üstün olmasını, onun hak ve gerçek olduğunu tüm herkese göstermek istemektedir. Müslüman da Allah'ın dininin en doğru, en azîz ve en üstün din olması için, bunu herkese göstermek için bütün var gücüyle çalışmalıdır. (28. ayet)

20. Bir takım insanlar kabul etmeseler de Hz. Muhammed Allah'ın son elçisidir. O'nun Allah'ın elçisi olduğuna bizzat Yüce Allah tanıklık etmektedir. İnkârcıların inkarı, bu ilahî gerçeği asla değiştiremez. (29-30. ayet)

21. Müslüman Allah'ın son elçisinin yolunda ve izinde olan kimsedir, sürekli ona yaraşır olmaya çalışmalıdır. (30. ayet)

22. Peygamberle beraber olanlar kendi aralarında merhametli, başkalarına karşı ise onurludurlar. Müslüman kavgacılığını, öfke ve kinini inkârcılara saklar. (30. ayet)

23. İbadetler, kişinin dış görünüşünün ve davranışlarının oluşumunu sağlar. Zira kalplerde kökleşen iman, dil ile cihana ilan edilir, davranışlarda kendisini gösterir. Sonuçta iman, söylem ve eylemlere yansır, onlarla hayat bulur. (30. ayet)

24. Kur'ân'dan önceki kutsal kitaplar, son peygamber ve son çağ insanının özellik ve güzelliklerini anlatarak insanları o döneme hazırlamışlardır. Fakat Kur'ân dışındaki kitaplar tahrif edilmiştir. Kendinden önceki ilahî kitapların içeriğini de kapsayan Kur'ân ise indiği gün gibi tüm orijinalliği ile elimizdedir. İnsanların kendisini okumasını, anlamasını ve gereklerini hayata geçirmesini beklemektedir.(30. ayet)

25. İnsanın yetişmesi ve onun eğitimi bir ağacın tohumdan yetişip serpilmesi gibi planlı, devamlı ve doğru bir metodu gerektiren bir süreç sonucunda gerçekleşir. (30. ayet)

26. İman edip imanın gereği salih amellerin adamı olanlara, Rabbin yolunda durmadan çalışanlara dünya ve ahirette mükâfatlarını fazlasıyla verecek olan Yüce Allah'tır. (30. ayet)

27. Barış adamı demek olan ve Fâtiha suresi ile donanan Müslüman, gönüllerin fethine talip olan kimsedir. O bu şuurda olduğu sürece Fettâh olan Yüce Allah, nice fetihler müyesser

kılacaktır. Yeter ki hak edilebilsin.

Fetih Ruhuyla Yaşamak

Hayat kitabımız Kur'ân, bizi hayata hazırlarken geçmiş toplumların hayatlarından kesitler sunar. Onlardan ibret almamız için, onların düştüğü kötü durumlara düşüp acıklı sonlarla karşılaşmamak için, geçmişe dair pek çok kıssa anlatır.

Kıssa kelimesinde bir kimsenin izini sürüp ardınca takip edip gitmek anlamı vardır Buna göre kıssa/tarih izlenerek, ibret alınarak okunmalıdır. İşte o zaman bir anlam ifade eder. Kur'ân'da şöyle buyrulur:

Bu kıssayı anlat, belki düşünür öğüt alırlar.[1] Elbette onların hikâyelerinde akıl sahipleri için ibret vardır. Bu Kur'ân, uydurulacak bir söz değildir; ancak kendinden önceki Hak Kitabının doğrulanması, her şeyin açıklaması; inananlar için bir kılavuz ve rahmettir.[2]

Kur'ân kıssalarının temel gayesi, onlardan ibret almak, hidayete ermek ve doğru yolda kalmaktır.

Tarih ibret alınmak üzere okunmalıdır. Tarihi okumaktan amaç, geçmiş ibret nazarıyla okuyup değerlendirmek ve geleceği hazırlanmak olmalıdır. Şairin dediği gibi:

Geçmişten Adam hisse kaparmış... Ne masal şey!

Beş bin senelik kıssa, yarım hisse mi verdi?

Tarihi, 'tekerrür' diye tarif ediyorlar;

Hiç ibret alınsaydı, tekerrür mü ederdi?[3]

Bizde tarih, savaşıardan ibaret olarak görülür ve anlaşılır. Sözelimi Selçuklu tarihi deyince Selçuklunun savaşıarı; Osmanlı tarihi deyince Osmanlının savaşıarı akla gelir. Hâlbuki savaşıar da tarihin bir parçasıdır ama asıl tarih, oluşumundan gelişmesine ve son bulmasına kadar bir toplumun bütün hayatıdır. Bunun içerisinde toplumun temel değer ve dinamikleri vardır, kültür ve medeniyeti vardır.

Hep büyük düşünen, Peygamberimiz, yüzlerce yıl önce ümit dolu mesajlarıyla ümmetini geleceğe hazırlıyor, onları büyük düşünmeye ve büyük hedefler uğruna çokça çalışmaya yönlendiriyordu. İşte onun ta o zamanlar söylemiş olduğu müjdelerden biri de İstanbul'un fethi ile ilgili şu sözleri idi: "Kostantınıyye (İstanbul) mutlaka fethedilecektir. Onu fetheden kumandan ne güzel umandan ve onu fetheden asker ne güzel askerdir!"[4]

Bir defasında İki Roma da fethedilecektir, buyuran peygamberimize orada bulunanlar, hangi Roma önce fethedilecektir, Kostantınıyye'nin Roma'sı İstanbul mu, yoksa öteki oma mı, diye sormuşlar, o da İstanbul'un önce fethedileceği müjdesini vermişti.[5]

Medine dönemini yaşayan saadet çağı Müslümanları için iki Roma'nın fethedilmesi de güç bir işti. Burada biz, Peygamberimizin ne kadar büyük düşündüğünü ve ashabını ne kadar büyük hedeflere yönlendirdiğini görmekteyiz. Müslüman her zaman büyük düşünen, büyük hedefleri olan, bu hedeflere ulaşmak için çok çalışan kimsedir.

Onun bu müjdeleri doğrultusunda, ilk dönemlerden itibaren fetih ruhunu kavramış pek çok Müslüman, İstanbul'un fethi için seferlere çıkmış, bu uğurda mal ve canlarından geçmiş ve nihayet Peygamberin gösterdiği hedefe ulaşmak Fatih Sultan Mehmed ve askerlerine müyesser olmuştur.

Burada önemli olan, hadislerde geçen yerlerin fiilen fethedilmesi yahut bu fethi bizim bizzat görmemizden çok, büyük hedefler doğrultusunda fetih ruhuyla yaşamaktır. O yolda olduktan sonra, fethi görmek çok da önemli değildir. Nitekim bu fetihleri Peygamberimiz ve ashabı görememişlerdir, ama onlar hep o yolda ilerlemişlerdir.

Fethin sene-i devriyesini idrak ettiğimiz şu günlerde, şu gerçeği bir kez daha hatırlatalım: Müslümanlar olarak bizler, geleceğe umutla baktığımız sürece, büyük hedeflere çok çalışarak koştuğumuz sürece güzel akıbetleri yaratacak olan Yüce Allah'tır. Akşemseddin, Ulu Batlı Hasan, Urban Usta, Fâtih ve fedakar askeriyle fethi talip olan erler oldukça, madde ve mana bütünlüğü içerisinde yürekler bir attıkça, Fettâh olan Yüce Allah nice fetihleri müyesser edecektir.

Fetih ruhuna sahip olan, fetih bilincini her zaman zinde tutmuş olan Osmanlı, yeryüzünün en izzetli toplum ve devletini kurmuş, fetih ruhunu kaybetmeye başlamasıyla da zilletle tanışmıştır. Fatihden sonraki Osmanlı padişahlarının tahta çıkma /cülus merasimlerinde Yeniçeri ağası ile yeni padişah arasında şu mealde bir konuşma gerçekleşirdi.

- Askerlerimizin bizden bir dileği var mıdır?

- Efendimiz askerleriniz size bağlılıklarını bildirir ve Peygamberimizin müjdesine nail olabilmek için ilk seferimizin Roma üzerine olmasını dilerler...

- İnşallah, inşaallah...

Evet onlar bu diyalog ile Hz. Peygamberin şu mealdeki hadisine telmihte bulunuyorlar ve kılıç kuşanma merasimlerinde fetih bilincini kuşanıyorlardı. Bu şuurda olduktan sonra, karamsarlığa düşüp ümitsiz olmak için hiçbir sebep yoktur. Hele şu ayetleri okuduktan sonra:

“Allah’ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Zira Allah’ın rahmetinden inkarcı toplumlardan başkası ümit kesmez.”[6]

“Ne zaman ki, peygamberler umutlarını kestiler ve kendilerinin yalana çıkarıldıklarını sandılar, işte o zaman onlara yardımımız geldi ve dilediğimiz kimseler kurtarıldı. Azabımız suçlular topluluğundan asla geri çevrilmez.”[7]

“Gevşemeyin ve üzölmeyin. Eğer gerçek anlamda inanıyorsanız en üstün sizsiniz.”[8]

“Sabah yakın değil mi?”[9]

“Yardım Allah’tandır ve zafer yakındır. İnananlara müjdeler olsun.”[10]

Feth-i Mübin hayatımıza bereketler getirsin. Eyyüb Sultan’dan Fatih’e, tüm fetih şehid ve erlerinin ruhları şâd olsun. El-Fatiha.

.....

[1] 7 Araf 176. [2] 12 Yusuf 111. [3] Mehmat Akif, Safahat, s, 417. [4] Ahmed, Müsned, IV, 335. [5] Ahmed Abdurrahman el-Bennâ, el-Fethu’r-Rabbânî, XXIV, 59; Hamidullah, İslam Peygamberi, II, 712. [6] 12 Yusuf 87. [7] 12 Yusuf 110. [8] 3 Alu Imran 139. [9] 11 Hud 81. [10] 61 Saf 13.